

VILNIAUS „ŠVIESOS“ PRADINĖS MOKYKLOS GABIŲ IR TALENTINGŲ VAIKŲ UGDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus „Šviesos“ pradinės mokyklos gabių ir talentingų vaikų ugdymo tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) paskirtis - užtikrinti gabių vaikų gabumų atskleidimą ir visavertį ugdymą: plėtoti jų gebėjimus ir polinkius, sudaryti socialines ir edukacines ugdymosi(-si) sąlygas.

2. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis „Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa“, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. ISAK-105, „Gabių ir talentingų vaikų paieškos, atpažinimo sistemos sukūrimo ir mokyklų šiems vaikams prieinamumo didinimo 2014–2016 metų veiksmų planu“, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2014 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. V-38.

3. Tvarkos aprašas apibrėžia gabių ir talentingų mokinių sąvoką, bendruosius gabių mokinių požymius, ugdymo tikslus ir uždavinius bei reglamentuoja šių mokinių atpažinimo ir ugdymo organizavimą mokykloje, rekomendacijas mokytojoms.

II. SKYRIUS GABAUS MOKINIO SAMPRATA

4. Vartojamos gabaus ir talentingo mokinio sąvokos suprantamos taip, kaip jas apibrėžia „Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa“, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. ISAK-105:

4.1. Gabūs vaikai – tai vaikai, galintys efektyviai įgyti žinių ir mokėjimų, juos pritaikyti naujoms problemoms spręsti, sparčiai mokytis iš patirties. Jų intelektualinių gebėjimų lygis yra labai aukštas. Turėdami šiuos intelektualinius gebėjimus gabūs vaikai lenkia arba pajėgūs pralenkti panašios patirties ir aplinkos bendraamžius savo vienos ar kelių mokslo sričių akademiniais pasiekimais. Šiems vaikams būdingas aukštas kūrybiškumo lygis;

4.2. Talentingi vaikai – tai vaikai, turintys ypatingų gebėjimų, kurie pasireiškia vienos ar kelių mokslo, meno ar sporto sričių pasiekimais.

5. Gabumai gali pasireikšti vienoje ar keliuose gebėjimų srityse: bendrojo intelekto, atskiroje mokslo (toliau – akademinėje) srityje, socialinėje, meninėje ir sportinėje veikloje.

III. SKYRIUS GABAUS MOKINIO POŽYMIAI

6. Bendrieji gabių vaikų požymiai:

6.1. pasižymi smalsumu, aktyviu domėjimusi jį supančiu pasauliu;

6.2. turi daug žinių įvairiomis temomis (platus interesų ratas);

6.3. išmoksta lengvai ir greitai, pagrindinių dalykų mokosi geriau ir greičiau nei dauguma jo bendraamžių;

6.4. pasižymi gerais skaitymo įgūdžiais, skaityti išmoksta dar ikimokykliniame amžiuje;

6.5. sklandžiai reiškia mintis žodžiu ir raštu;

6.6. turi gerą atmintį, įsimena lengvai ir greitai;

6.7. nemėgsta mokytis atmintinai, nepatinka standartinės užduotys;

- 6.8. žodynas platesnis ir turtingesnis nei bendraamžių;
- 6.9. lengvai ir greitai atranda ryšius, rodos, tarp visai nesusijusių dalykų;
- 6.10. sutelktai domisi kai kuriomis mokslo sritimis;
- 6.11. mėgsta kurti, išrasti, turi daug idėjų, ypatingai savo domėjimosi srityje;
- 6.12. greitai randa problemų sprendimo būdus;
- 6.13. turi lakią ir turtingą vaizduotę;
- 6.14. vienus mokomuosius dalykus mėgsta labiau nei kitus;
- 6.15. pastabūs, greitai pamato prieštaravimus;
- 6.16. savo klausimais kartais glumina mokytojus ir tėvus;
- 6.17. noriai imasi naujų užduočių;
- 6.18. savanoriškai daugiau laiko skiria užduotims, kai jos susijusios su jį dominančiais dalykais;
- 6.19. domisi labai įvairiais dalykais ir nėra linkę susikoncentruoti tik į vieną sritį;
- 6.20. geba ilgesniam laikui susikoncentruoti į tam tikrą veiklą;
- 6.21. užbaigia pradėtą darbą;
- 6.22. atkaklūs, ryžtingai siekia tikslo, nenuleidžia rankų susidūrę su kliūtimi;
- 6.23. įsitraukę į užduotį, praranda laiko nuovoką;
- 6.24. prisiverčia dirbti ir be išorinio pastiprinimo ar vadovavimo;
- 6.25. labiau mėgsta dirbti vieni nei grupėje;
- 6.26. kelia didesnius reikalavimus sau ir kitiems;
- 6.27. būdingas savikritiškumas;
- 6.28. diskusijose turi savo nuomonę;
- 6.29. moka analizuoti ir daryti išvadas;
- 6.30. bendraamžiams kartais gali atrodyti keistas;
- 6.31. noriai imasi vadovauti, gali koordinuoti grupės veiklą;
- 6.32. daugiau bendrauja su vyresniais mokiniais ar suaugusiais nei su savo bendraamžiais.

IV. SKYRIUS GABIŲ IR TALENTINGŲ MOKINIŲ UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

7. Tikslas – sukurti palankias sąlygas gabiems mokyklos mokiniams plėtoti savo prigimtinius gebėjimus ir atsižvelgiant į šių mokinių individualius poreikius siekti ugdymo sistemiškumo ir nuoseklumo.

8. Uždaviniai:

- 8.1. atpažinti gabius ir talentingus mokinius bei tobulinti šių mokinių atpažinimui skirtus būdus;
- 8.2. pritaikyti ugdymo turinį ir aplinką gabių ir talentingų mokinių poreikiams;
- 8.3. plėtoti gabių mokinių ugdymo formas ir metodus bei numatyti papildomas priemones jų gabumų tobulinimui;
- 8.4. numatyti ir taikyti gabių mokinių skatinimo priemones;
- 8.5. kaupti, apibendrinti ir vykdyti gabių mokinių ugdymo patirties sklaidą.

V. SKYRIUS GABIŲ MOKINIŲ ATPAŽINIMAS

9. Gabių vaikų atpažinimui dažniausiai naudojami metodai:

- 9.1. atliekant specializuotus testus ar naudojant profesionalius gabių ir talentingų mokinių vertinimo įrankius (IQ nustatymo testai (pvz. Cattello fluidinio intelekto testas (CFT20-R), Wechslerio intelekto skalė vaikams – trečiasis leidimas (WISC-III) ar kt.);
- 9.2. tėvų (globėjų, rūpintojų) nuomonė;
- 9.3. bendraamžių bei bendraklasių nuomonė;

9.4. mokytojų, klasės vadovų nuomonė;

9.5. mokinio pasiekimų ir veiklos stebėseną bei rezultatų analizę.

10. Gabių mokinių stebėseną vyksta nuolat ugdymo procese. Mokytojai, klasės vadovai stebi ir analizuoja mokinių veiklą (akademinę, socialinę, sporto ar meno), jos rezultatus ir įvertinę duomenis rekomenduoja gabiems mokiniams įvairias, jų gebėjimus ir poreikius atitinkančias veiklas.

11. Mokyklos psichologas teikia pagalbą ir rekomendacijas mokytojams, klasių vadovams atpažįstant ir ugdant gabius mokinius.

12. Siekiant panaudoti profesionalius gabių mokinių atpažinimo įrankius ir esant galimybei Mokykla bendradarbiauja su Vilniaus pedagogine psichologine tarnyba ar mokslo institucijomis.

13. Akademinėje srityje gabiais laikomi tie mokiniai, kurie rodo arba turi potencialą rodyti išskirtinius bendruosius ir specialiuosius akademinės srities gebėjimus.

14. Meniui ir sportui gabių bei talentingų vaikų atpažinimą, jų meninių ir sportinių gebėjimų atskleidimą atlieka neformaliojo švietimo meninio arba sporto ugdymo programas vykdančios mokyklos pagal įvairias gabių vaikų paieškos sistemas ir meninių, sportinių gebėjimų atskleidimo metodikas.

15. Socialinėje srityje gabūs mokiniai pasižymi gerais bendravimo ir lyderystės įgūdžiais. Šie mokiniai išsiskiria gebėjimu vadovauti, greitai ir gerai orientuotis situacijoje, organizuoti ir planuoti veiklą.

VI. SKYRIUS

GABIŲ IR TALENTINGŲ MOKINIŲ UGDYMAS

16. Gabių ir talentingų vaikų ugdymas apima šių vaikų atpažinimą, ugdymo spartinimą, individualizavimą, diferencijavimą ir turtinimą.

17. Gabių mokinių atpažinimas vykdomas pagal poreikį. Šie mokiniai atpažįstami ir įvertinami psichologo, tėvų ir mokytojų bendromis išvadomis.

18. Gabių ir talentingų vaikų ugdymas spartinamas:

18.1. pagal pedagoginių psichologinių tarnybų specialistų rekomendacijas anksčiau pradėdant dalyvauti pradinio ugdymo programose;

18.2. pagal pedagogų ir psichologų rekomendacijas perkeltant mokinį viena klase aukščiau mokslo metų eigoje.

19. Gabių ir talentingų vaikų ugdymas diferencijuojamas, individualizuojamas:

19.1. mokinio gabumams plėtoti individualiai pritaikomos įvairios mokymosi strategijos, darbo formos ir metodai pamokoje.

19.2. skiriamos diferencijuotos ir individualizuotos namų darbų užduotys ar atlikimo būdai;

19.3. mokiniai gali vadovauti grupės darbui, padėti mokytis silpnesniems mokiniams;

19.4. dalį užduočių atlikti savarankiškai ir pasirinktoje aplinkoje (pvz., lauko klasėje, bibliotekoje).

20. Gabių ir talentingų vaikų ugdymas:

20.1. organizuojant įvairius neformalius renginius: konkursus, varžybas ir kitus tikslinės paskirties projektus;

20.2. organizuojant mokomųjų dalykų olimpiadas, konkursus ir kitus renginius;

20.3. suteikiant galimybę pasirinkti skirtingoms mokslo sritims gabių vaikų ugdymą įvairiose neformaliojo švietimo įstaigose.

21. Mokykloje ugdymo aplinka pritaikoma gabių mokinių mokymo(si) poreikiams:

21.1. mokiniams sudarytos galimybės aktyviam ugdymuisi individualiai ir įvairaus dydžio grupėmis praktinei, eksperimentinei, teorinei ir kitai veiklai;

21.2. mokytojams sudaromos galimybės dirbti inovatyviai naudojant šiuolaikines mokymo technologijas;

21.3. pagal galimybes gerinama mokymosi aplinka (kabineto įranga, mokymo, techninės priemonės ir kt.), tikslingai skiriant lėšas metodinės medžiagos, mokymo priemonių, skirtų gabių mokinių ugdymui, įsigijimui.

22. Pagal poreikį Mokykla inicijuoja mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimą gabių mokinių atpažinimo ir ugdymo temomis.

23. Klasių vadovai ir dalykų mokytojai teikia informaciją tėvams apie gabių mokinių mokymąsi, pasiekimus ir daromą pažangą. Klasių vadovai skatina mokinių tėvus įsitraukti ir dalyvauti veikloje ugdant ypatingus mokinių gabumus.

24. Gabių ir talentingų mokinių dalyvavimas renginiuose bei pasiekimai skelbiami mokyklos interneto svetainėje.

VII. SKYRIUS GABIŲ IR TALENTINGŲ MOKINIŲ UGDYMO REKOMENDACIJOS MOKYTOJAMS

25. Mokytojams, dirbantiems su gabiais ir talentingais mokiniais, rekomenduojama:

25.1. planuoti ir pritaikyti dalyko ugdymo turinį;

25.2. ugdymo procesą organizuoti, atsižvelgiant į psichologo pateiktas rekomendacijas dėl mokinių

mokymosi stiliaus. Atsižvelgiant į mokinio mokymosi stilių numatyti atitinkamus veiklos metodus (diskusijos, žaidimai, mokymasis bendradarbiaujant, problemų sprendimo paieškos (individualios arba grupėse), individualūs arba grupiniai projektai, patirtinis mokymasis, kūrybinės užduotys ir t.t.), skatinančius mokinio gebėjimų nuolatinį vystymąsi ir plėtojimąsi;

25.3. padėti gabiems ir talentingiems mokiniams atsiskleisti ir siekti gerų rezultatų;

25.4. individualizuoti ir diferencijuoti ugdymo procesą pamokų metu skiriant atskiras užduotis, kurių atlikimas reikalautų sudėtingesnių mąstymo procesų ar sugebėjimų;

25.5. kūrybiškai taikyti įvairius mokymosi būdus (tyrimai, projektai, papildomi šaltiniai ir pan.);

25.6. mokiniams sudaryti sąlygas bendradarbiauti vedant pamokas / popamokinius užsiėmimus;

25.7. naudotis įvairiomis mokymosi priemonėmis ir aplinkomis (skaitmeninės mokymo priemonės, virtualios mokymosi aplinkos, gamtos mokslų laboratorijos, muziejai, bibliotekos, kultūros įstaigos ir kt.);

25.8. skatinti mokinius dalyvauti olimpiadose ir konkursuose, tikslinės paskirties projektuose, konferencijose, parodose, varžybose ir kituose renginiuose bei teikti jiems pagalbą;

25.9. tobulinti darbo su gabiais vaikais ugdymo kompetencijas (seminarai, kursai, konferencijos, savišvieta, dalinimasis gerąja patirtimi ir kt.).

VIII. SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Mokykloje vykdoma gabių ir talentingų mokinių stebėseną, mokinių poreikių nustatymo ir tenkinimo tyrimai, analizuojami mokinių pasiekimai.

27. Gabių mokinių ugdymo organizavimo priemonės planuojamos ir įtraukiamos į Mokyklos metų veiklos planą.

28. Už gabių ir talentingų mokinių atpažinimą ir ugdymą atsakingi klasių vadovai, mokytojai dalykininkai, švietimo pagalbos mokiniui specialistai.

29. Už gabių ir talentingų mokinių ugdymo organizavimą, stebėseną atsakingas Ugdymo skyriaus vedėjas.

30. Tvarkos aprašas gali būti papildomas ar koreguojamas, atsižvelgiant į mokinių ir jų tėvų poreikius, mokytojų pastebėjimus, į pasikeitusius gabių mokinių ugdymą reglamentuojančius dokumentus, turimas lėšas.

31. Tvarkos aprašo pakeitimai ir papildymai tvirtinami direktoriaus įsakymu.